

Recommendation CM/Rec(2022)6 of the Committee of Ministers to member States on protecting youth civil society and young people, and supporting their participation in democratic processes - Explanatory Memorandum

Recommandation CM/Rec(2022)6 du Comité des Ministres aux États membres sur la protection de la société civile de la jeunesse et des jeunes, et le soutien à leur participation aux processus démocratiques - Exposé des motifs

Doporučení CM/Rec(2022)6 Výboru ministrů členským státům o ochraně občanské společnosti mládeže a mladých lidí a podpoře jejich účasti v demokratických procesech - Důvodová zpráva

Source - Council of Europe March 2022, original English and French versions

© Ministry of Education, Youth and Sports of the Czech Republic, February 2025, Czech translation

Text originated by the Council of Europe. This translation into a non-official language is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator/publisher

Source - Conseil de l'Europe mars 2022, versions originales en anglais et français

© Ministère de l'Éducation, de la Jeunesse et des Sports de la République tchèque, février 2025, Traduction tchèque

Le texte original provient du Conseil de l'Europe. Cette traduction en une langue non-officielle est réalisée avec l'accord du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur/éditeur.

1429. zasedání, 17. března 2022

8. Mládež a sport

8.1 67. zasedání Evropského řídicího výboru pro mládež (CDEJ), 46. zasedání Poradní rady mládeže (CCJ) a 45. zasedání Smíšené rady mládeže (CMJ)

Doporučení CM/Rec(2022)6 Výboru ministrů členským státům o ochraně občanské společnosti mládeže a mladých lidí a podpoře jejich účasti v demokratických procesech
Důvodová zpráva

Úvod

Nezávislá a silná občanská společnost je nezbytnou součástí každého zdravého demokratického systému. Nevládní organizace (NNO) hrají klíčovou roli při rozvoji a ochraně lidských práv, demokratického řízení a právního státu a zvyšují povědomí o těchto hodnotách. Přinášejí „obohacení veřejné debaty a pluralismu, zapojují obyvatelstvo do veřejného života, přispívají návrhy, které mohou řešit velké výzvy současnosti, uchovávají mír a zlepšují život každého jednotlivce.“¹

NNO poskytují rady tvůrcům politik, podílejí se na přípravě legislativy a obecně podporují orgány při rozhodovacích procesech, čímž zajišťují, že politiky odpovídají potřebám občanů. NNO rovněž sehrávají důležitou roli při monitorování činnosti vlád a parlamentů, přičemž dohlížejí, aby byly odpovědné za své kroky, zejména pokud by mohly ohrozit práva lidí. Tento systém kontroly a rovnováhy posiluje demokratické procesy.

V roce 2016 Parlamentní shromáždění upozornilo, že „v některých členských státech Rady Evropy se situace občanské společnosti v posledních letech dramaticky zhoršila, zejména v důsledku přijetí restriktivních zákonů a nařízení, z nichž některé byly kritizovány Benátskou komisí, komisařem Rady Evropy pro lidská práva a Konferencí mezinárodních nevládních organizací. V některých členských státech čelí NNO překážkám při registraci, provozu a financování. V jiných, i přes existenci vhodného právního rámce, jsou některé NNO, jako jsou obránci lidských práv a organizace sledující dodržování práv, stigmatizovány.“²

Systém společného řízení sektoru mládeže Rady Evropy, který byl zřízen v roce 1972, plně zapojuje nevládní organizace do politických a rozhodovacích procesů prostřednictvím Poradní rady mládeže (CCJ), která se spolu s Evropským řídicím výborem pro mládež (CDEJ) stává Smíšenou radou mládeže (CMJ), jež připravuje priority a očekávané výsledky sektoru mládeže a rozděluje rozpočtové prostředky dostupné v politickém a rozpočtovém rámci stanoveném Výborem ministrů.³

V roce 2017 upozornila CCJ na obavy některých organizací občanské společnosti mládeže ohledně vnímaného nárůstu porušování jejich svobody sdružování, shromažďování a projevu a snižujícího se prostoru pro organizace občanské společnosti mládeže v členských státech Rady Evropy.

Výbor ministrů v Helsinkách v roce 2019 uznal, že „[...] svobodná a pluralitní veřejná diskuse je předpokladem demokracie a že je třeba přijmout důrazná opatření, aby se zvrátilo nedávné zhoršení svobody projevu v Evropě“. Ministři zastupující členské státy Rady Evropy uznali klíčovou úlohu občanské

¹ The shrinking space for human rights organisations, Human rights comment, Council of Europe Commissioner for Human Rights, Duben 2017. <https://bit.ly/38EJ0Kg>.

² Resolution 2096(2016) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on “How to prevent inappropriate restrictions on NGO activities in Europe?” <https://bit.ly/3oFUenp>.

³ V rámci systému spoluzřízení působí Poradní rada mládeže (CCJ), složená z 30 mládežnických organizací, a Evropský řídicí výbor pro mládež (CDEJ), zástupci orgánů odpovědných za otázky mládeže v 50 státech, které jsou stranami Evropské kulturní úmluvy.

společnosti a vyjádřili hluboké znepokojení nad zmenšováním jejího prostoru a zavázali se k smysluplnému a transparentnímu dialogu s občanskou společností na všech úrovních jejího zapojení.⁴

Výbor ministrů se ve své rezoluci o strategii pro sektor mládeže do roku 2030⁵ usnesl, že cílem sektoru mládeže Rady Evropy by mělo být umožnit mladým lidem v celé Evropě aktivně prosazovat, bránit, podporovat a využívat základní hodnoty Rady Evropy, kterými jsou lidská práva, demokracie a právní stát. Zásadním prvkem je posílení přístupu mladých lidí k právům, aby se tito mladí lidé a všechny formy občanské společnosti mládeže mohli spolehnout na příznivé a bezpečné prostředí pro plné uplatňování všech svých lidských práv a svobod, včetně konkrétních politik, mechanismů a zdrojů. Stejně tak je nezbytné rozšířit účast mládeže, aby se mladí lidé mohli smysluplně podílet na rozhodování na základě širokého společenského a politického konsensu podporujícího začlenění, participativní správu a odpovědnost.

Cílem Rady Evropy je chránit skutečnou demokracii, právní stát a dodržování lidských práv a základních svobod všemi osobami v její jurisdikci. Usiluje o zajištění aktivní občanské společnosti a svobodných a nezávislých nevládních organizací, které mohou hrát svou roli při zajišťování výkonu práva na svobodu projevu, shromažďování a sdružování.

Demokratická účast mladých lidí má pozitivní dopad na demokracii. Pokud je občanská angažovanost mladých lidí omezena, trpí tím jejich osobní rozvoj, blahobyt i věci, za které by se mohli zasazovat, a hrozí, že budou odsunuti na okraj společnosti nebo zcela ignorováni. Bez konstruktivního zapojení mladých lidí do demokratických procesů se demokratické společnosti stávají zranitelnými a ohroženými.

Přestože byl problém zmenšujícího se prostoru pro občanskou společnost mládeže identifikován, nebyl dosud dostatečně řešen. Zdůraznění a analýza tohoto mnohohrstevného vývoje, stejně jako nabídka řešení pro členské státy k řešení jeho negativního dopadu, vyjadřují závazek Rady Evropy vůči mladým lidem a uznání jejich zásadní role při budování demokratičtější a mírumilovnější Evropy. Toto doporučení proto navrhuje politická opatření, která by měla odstranit stávající nedostatky, aby mladí lidé mohli hrát tuto zásadní roli. Tato opatření pak mohou být podporována a uplatňována v souladu s příslušnými vnitrostátními právními předpisy.

Proces přípravy návrhu

Sektor mládeže Rady Evropy se fenoménem „zmenšujícího se prostoru pro občanskou společnost a mládežnické organizace“ zabýval při dvou příležitostech: nejprve v tematické debatě na 38. zasedání CMJ v březnu 2018 a následně na poradním zasedání⁶ v listopadu 2018, které uspořádalo oddělení pro mládež ve spolupráci s Konferencí mezinárodních nevládních organizací a Evropským fórem mládeže.⁷ Na obou akcích byly zdůrazněny koncepty a problémy spojené s tímto jevem a navrženy nástroje, jak mu čelit. Zároveň se CMJ shodla, že neexistují předem připravená řešení a složitost tohoto problému vyžaduje jak krátkodobé, tak dlouhodobé přístupy.

Na poradním zasedání v listopadu 2018 zástupci místních, národních a mezinárodních mládežnických organizací a dalších zainteresovaných stran z národních vlád, orgánů Rady Evropy, včetně statutárních orgánů sektoru mládeže, mezinárodních organizací, dárcovských organizací, výzkumných institucí a think-tanků, stejně jako institucí pro lidská práva, posuzovali dopad omezujícího prostoru pro občanskou společnost na mladé lidi a jejich organizace. Doporučili, aby sektor mládeže Rady Evropy podnikl kroky k zajištění smysluplné účasti mladých lidí prostřednictvím poskytování podpory občanské společnosti mládeže.

Účastníci dospěli k závěru, že všechna opatření zaměřená na řešení této situace by měla být založena na principech svobody projevu a informací; svobody shromažďování a sdružování; účasti občanů; nediskriminace; lidských práv a právního státu; a měla by zaručit bezpečnost a blaho aktérů občanské společnosti mládeže. Důraz by měl být kladen na spolupráci s různými zainteresovanými stranami, včetně národních a místních orgánů, budování sítí a aliancí, oslovení neorganizované mládeže, poskytování občanského vzdělávání a posilování ducha účasti a aktivismu. Bylo nastíněno dvacet osm doporučení⁸, jako je sdílení a výměna nápadů, výzkum a sběr dat, budování kapacit a zvyšování povědomí mezi mladými lidmi a mládežnickými organizacemi, rozvoj politik, financování mládežnických aktivistů a mládežnických organizací a další.

V březnu 2019 navrhla CCJ CMJ vypracování doporučení Výboru ministrů obsahujícího politická a

⁴ Declaration by the Committee of Ministers on the occasion of the 70th anniversary of the Council of Europe (adopted by the Committee of Ministers on 17 May 2019 at the 129th Session of the Committee of Ministers) Decl(17/05/2019) <https://bit.ly/38Csr1v>.

⁵ Resolution CM/Res(2020)2 on the Council of Europe youth sector strategy 2030, (Adopted by the Committee of Ministers on 22 January 2020 at the 1365th meeting of the Ministers' Deputies). Dostupné na: <https://rm.coe.int/0900001680998935>.

⁶ Consultative meeting "Shrinking space for civil society: its impact on young people and their organisations" <https://bit.ly/3nO90Y9>.

⁷ Evropské fórum mládeže je největší platformou mládežnických organizací v Evropě, která sdružuje více než 100 mládežnických organizací zastupujících desítky milionů mladých lidí z celé Evropy <https://www.youthforum.org/>

⁸ Zpráva z poradního zasedání <https://bit.ly/2LOT3mR>.

legislativní opatření na ochranu organizací občanské společnosti mládeže a mladých lidí a umožňující jim převzít aktivní roli a přijímat iniciativy a opatření v nejlepším zájmu mladých lidí, jakož i podporovat jejich plnou účast ve společnosti jako aktivních občanů. V důsledku toho CMJ „schválila návrhy na následná

opatření z konzultativního zasedání [...] a zejména se dohodla na vypracování doporučení Výboru ministrů“.

Skupina pro přípravu návrhu doporučení byla složena ze dvou členů CCJ, dvou členů CDEJ, jednoho zástupce Evropského fóra mládeže, dvou zástupců Konference mezinárodních nevládních organizací a konzultanta pověřeného přípravou textu. Na první setkání v listopadu 2019 byli přizváni další partneři z řad občanské společnosti mládeže a zástupci příslušných orgánů Rady Evropy (Parlamentní shromáždění, Benátská komise, komisař pro lidská práva, školy politických studií), aby přispěli k reflexi a poskytli odborné příspěvky. V tomto rozšířeném složení skupina pro přípravu návrhu doporučení specifikovala účel, zaměření a přidanou hodnotu navrhovaného doporučení Výboru ministrů a současně zohlednila stávající standardy Rady Evropy v oblasti mládeže s cílem identifikovat mezery a předejít duplicitám.

V průběhu své práce skupina zjistila, že chybí rozsáhlý výzkum fenoménu „zmenšování občanského prostoru“, zejména jeho dopadu na mladé lidi, s výjimkou studie Evropského fóra mládeže „Zachování občanského prostoru pro mladé lidi v Evropě“ (2020).⁹ Vyzvala proto skupinu evropských výzkumných pracovníků v oblasti mládeže (PEYR) v rámci partnerství mezi Evropskou unií a Radou Evropy v oblasti mládeže, aby provedla další výzkum, včetně participativního výzkumu zaměřeného konkrétně na situaci mladých lidí.

Skupina pro přípravu návrhu doporučení pracovala po celý rok 2020 a na dvou zasedáních v roce 2020 podávala zprávy Radě CMJ, přičemž získala užitečnou zpětnou vazbu a rady a také souhlas s navrženým přístupem. Členové skupiny pro přípravu návrhu doporučení se shodli, že doporučení by mělo být specificky zaměřeno na mládež, s ohledem na dopad zhoršení demokratických standardů a lidských práv – jak bylo identifikováno v Helsinské deklaraci – na mladé lidi, přičemž by uznalo měnící se společenské kontexty, v nichž mladí lidé žijí a mládežnické organizace působí. Jelikož stávající standardy pro účast mládeže se nezdají být dostatečné k ochraně mladých lidí a jejich organizací před negativním dopadem fenoménu omezujícího prostoru pro občanskou společnost, mělo by doporučení navrhnout nová opatření k tomuto účelu. Zároveň by se doporučení mělo zaměřit na rozšíření stávajících kanálů pro pokojnou a strukturovanou účast mladých lidí a na způsoby podpory mládežnických organizací, přičemž by se měla zohlednit jejich specifická povaha a zvláštní potřeby v rámci občanského sektoru. Kromě toho se skupina pro přípravu návrhu doporučení shodla na tom, že opatření by měla být konkrétní a specifická, aby je bylo možné snadno přijmout v různých kontextech a aby je členské státy mohly sledovat.

Vize prosperující občanské společnosti mládeže v Evropě

Účast mládeže a prosperující občanská společnost mládeže jsou jádrem konceptu živé demokracie. Jsou nezbytné pro veřejné debaty a procesy tvorby politik, a to nejen v oblasti mládeže. Ochrana svobody sdružování, shromažďování a projevu mladých lidí, stejně jako jejich práva na soukromí a přístupu k informacím, patří mezi zásadní záruky budoucího zdraví každé demokracie. Vlády mají jak možnost, tak odpovědnost vytvořit, udržovat a chránit občanský prostor pro mladé lidi, zároveň podporovat a zajišťovat jejich nezávislost a svobodu činnosti. Občanská společnost a práce s mládeží jsou důležitými poskytovateli demokratické socializace pro mladé lidi, kteří se mohou zapojit již v raném věku a následně pokračovat jako aktivní občané a přispěvatelé do demokratického života svých komunit a širší společnosti. Občanská společnost mládeže je také místem, kde se rozvíjejí důležité diskuse, dialog a spolupráce o základních evropských hodnotách, a to i na nadnárodní úrovni, i když je politické prostředí složité. Pro Radu Evropy a její členské státy je proto zásadní živá občanská společnost mládeže, která je jedním z klíčových poskytovatelů příležitostí pro mladé lidi, aby si vybudovali schopnosti a byli podporováni a zmocňováni ke konstruktivnímu zapojení se do jakékoli problematiky. Všichni mladí lidé a občanská společnost mládeže v celé Evropě by měli mít možnost získat pozitivní a obohacující zkušenosti s účastí na demokratických procesech bez omezení nebo strachu z odplaty. Mladí lidé by měli mít možnost svobodně vyjadřovat své názory, účastnit se veřejných debat a spoluvytvářet politiky na všech úrovních správy. Měli by být podporováni a chráněni při svém veřejném působení a realizaci iniciativ v souladu se základními hodnotami Rady Evropy.

Doporučení si klade za cíl přispět k realizaci této vize, zaměřuje se na „přítomnost“ s ohledem na možné budoucí vývojové trendy. Snaží se podpořit snahy o vytvoření robustního, podpůrného prostředí pro různorodou a nezávislou občanskou společnost mládeže v členských státech. Má za cíl vytvořit další politickou dynamiku pro skutečnou a inkluzivní účast mládeže na demokratickém rozhodování v členských státech napříč politickými oblastmi, včetně rozvoje nových forem účasti. Potvrzuje důležitost práce s mládeží pro budování kritického občanství mládeže a posilování mladých lidí z různých prostředí, aby se mohli účastnit demokratického života. Zdůrazňuje potřebu chránit a podporovat pluralitu v občanské společnosti mládeže a umožnit přístup marginalizovaným skupinám a jejich hlasům do veřejných debat. Dále zdůrazňuje

⁹ Tomaz Dezelan, Jason Laker and Mitja Sardoc: Safeguarding Civic Space for Young People in Europe, 2020, European Youth Forum, <https://bit.ly/34YYGWF>.

potřebu přístupu založeného na právech k podpoře mladých lidí a jejich organizací a jejich přístupu k občanským, politickým a sociálním právním.

Doporučení je specifické svým přístupem k fenoménu zmenšujícího se prostoru pro mladé lidi, a představuje tak důležitý doplněk k rostoucímu počtu politických nástrojů, které se snaží tento komplexní problém řešit. Kromě toho upozorňuje na skutečnost, že řešení potřeb a práv mladých lidí vyžaduje větší propojení mezi jednotlivými oblastmi politiky. Předpokládá se proces pravidelného přezkumu a výměna informací mezi členskými státy, aby bylo možné posoudit dopad opatření a shromáždit příslušné údaje pro lepší pochopení tohoto znepokojivého jevu.

Zmenšující se občanský prostor a jeho dopad na mladé lidi¹⁰

Zužující se prostor pro občanskou společnost přesahuje rámec „ohrožených demokracií“ a stal se globálním trendem, který nabírá na síle více než desetiletí.¹¹ Evropa, navzdory svým standardům, v tomto ohledu nebyla mezi regiony žádnou oázou. Evropské země se umísťují na speciálním seznamu sledovaném organizací Civicus¹², zaměřeném na pečlivé sledování toho, jak se občanský prostor zmenšuje. Tento fenomén přináší novou éru omezených svobod a zvýšené vládní kontroly, někdy ve jménu „veřejné bezpečnosti“,¹³ což může ohrozit sociální, politickou a ekonomickou stabilitu a zvýšit riziko geopolitických a sociálních konfliktů.¹⁴ Postihuje země bez ohledu na jejich tradiční rozdíly, včetně jejich sociopolitického kontextu, rozvoje demokratických institucí, bohatství, úrovně dodržování lidských práv, geografické polohy a dalších faktorů.¹⁵ Tendence „kontrolovat“ veřejnou sféru není omezena pouze na autoritářské režimy; dochází k ní i ve více zavedených demokraciích, a to ve jménu „veřejné bezpečnosti“. Zprávy hlavních mezinárodních nevládních organizací (například Světová zpráva Human Rights Watch 2016¹⁶) poukazují na to, že sledování online aktivit organizací občanské společnosti se stalo zstrašovací strategií jak demokratických, tak nedemokratických vlád ve jménu národní/veřejné bezpečnosti nebo k odvrácení údajného zahraničního vměšování.

Během poradního zasedání v listopadu 2018 hovořily mládežnické a další organizace o potížích při získávání mezinárodního financování, zdoluhavých registračních postupech a omezeních jejich svobody sdružování a projevu. Další popisovali, jak byly tradiční prostory organizací občanské společnosti obsazeny soukromými zájmovými skupinami, lobbisty a nevládními organizacemi orientovanými a organizovanými vládou (GONGO). Někteří účastníci popisovali, jak byli zástupci občanské společnosti mládeže zstrašováni a ohrožováni násilím ze strany různých nevládních aktérů.

Uzavírání prostoru pro občanskou společnost mělo nepřiměřeně negativní dopad na schopnost mladých lidí vykonávat svá základní občanská práva, stejně jako na fungování organizací občanské společnosti mládeže. Organizace Amnesty International¹⁷ uvádí, že mladí obhájci představují jednu z nejvíce ohrožených skupin obhájců lidských práv, neboť se často nacházejí na nejnižších příčkách hierarchií a čelí věkové diskriminaci, která se prolíná s dalšími formami útluaku. Obecné stereotypy zobrazující mladé lidi jako potížisty, idealisty a/nebo nezralé jedince jsou často používány jako nástroj k jejich diskreditaci a umlčení.

Sociální práva jsou jedním z klíčových faktorů umožňujících mladým lidem být aktivními účastníky politických procesů a společnosti obecně. Nedostatek přístupu mladých lidí ke vzdělávacím příležitostem, formálnímu vzdělání a dalším socioekonomickým příležitostem přímo oslabuje jejich schopnost získat přístup do občanského prostoru. Propojení mezi zranitelnostmi mladých lidí – sociálním vyloučením, nezaměstnaností a jejich účastí („offline“ a „online“ účast prostřednictvím sociálních médií) – činí z mladých lidí nejzranitelnější společenskou skupinu, pokud jde o zužující se rozdíl mezi „otevřeným“ a „nesvobodným“ občanským prostorem. Podmínky vytvářené politickými tlaky a socioekonomickými překážkami ovlivňují úsudek mladých lidí o jejich schopnosti dosáhnout změny a mohou mít škodlivý dopad na jejich účast. Kromě toho se „mladí lidé politicky angažují jiným, nekonvenčním způsobem, který tradiční politický systém často nezachycuje“.¹⁸

¹⁰ Tomaz Dezelan and Laden Yurttaguler: Shrinking democratic civic space for youth, 2020.

¹¹ Nazarski, Eduard (2017). 'Shrinking space for civic space: The Counterveiling power of NGOs', Netherlands Quarterly of Human Rights, 35(4), s. 272-281.

¹² Civicus, 2020 Civicus monitor watch list, <https://monitor.civicus.org/watch-list/>.

¹³ Hummel, Siri, Pflirter, Laura, Roth, Johannes and Graf, Rupert (2020). Understanding Civil Society in Europe A Foundation for International Cooperation, ifa Edition Culture and Foreign Policy, Maecenata Institute. Dostupné na: <https://bit.ly/2Yj0e9Y>.

¹⁴ World Economic Forum, The Global Risks Report 2017, Geneva. Dostupné na: <https://bit.ly/3cdleWI>.

¹⁵ Youngs, Richard & Echague, Ana (2017). Shrinking Space for Civil Society: The EU Response. Brussels: European Parliament. Dostupné na: <https://bit.ly/36fkvl9>.

¹⁶ Human Rights Watch, World Report 2016: How the Politics of Fear and the Crushing of Civil Society Imperil Global Rights, New York. Dostupné na: <https://bit.ly/39jazZM>.

¹⁷ Amnesty International, Human Rights Defenders Under Threat - A Shrinking Space for Civil Society, 2017. Dostupné na: <https://bit.ly/2M5clzC>.

¹⁸ Lisney, John & Krylova, Petra, Youth Progress Index 2017: Measuring Young People's Social Progress Globally, European Youth Forum. Dostupné na: <https://bit.ly/39jVTz>.

Dopad na občanskou společnost mládeže

Mládežnické organizace, které zapojují mladé lidi do občanského života, se zaměřují na specifické problémy mládeže, dostávají tato témata na politickou agendu a agendu tvorby politik a zároveň hledají inovativní řešení výzev v této oblasti. Změny právního postavení NNO (zejména těch, které přímo kritizují vládu), omezení financování, náročné požadavky na podávání zpráv nebo byrokratické překážky, v kombinaci s dalšími zatěžujícími administrativními nařízeními a očerňovacími kampaněmi, jejichž cílem je zdiskreditovat NNO nebo zpochybnit jejich poslání prostřednictvím veřejného odporu vůči nim, jsou jen některými strategiemi, které podkopávají demokratické a emancipační schopnosti mladých lidí a organizací, které je zastupují.

Nedávná studie¹⁹ zabývající se zkušenostmi a názory mládežnických organizací ve vztahu ke svobodě informací a projevu, právu na shromažďování a sdružování, občanské participaci, nediskriminaci a inkluzi, jakož i lidskými právy a právním státem, odhalila znepokojivé trendy. Rada mládežnických organizací napříč Evropou, které na průzkum odpověděly, uvedla, že je pro ně stále obtížnější uplatňovat občanské aktivity a tak být konstruktivními agenty sociální změny. Třetina těchto mládežnických organizací uvedla, že čelí obtížím při pokusech účastnit se politických debat a procesů rozhodování, a pětina z nich se obává odvety jako reakce na jejich veřejné projevy. Polovina organizací uvedla, že jejich názor je zohledňován jen zřídka nebo nikdy. Tento výsledek se napříč Evropou výrazně neliší. Dvě pětiny organizací navíc uvedly, že mají značné potíže s ovlivňováním rozhodovacích procesů nebo nemají žádnou možnost je ovlivňovat, což je hlavní známkou oslabení postavení mladých lidí. Občanský potenciál mládežnických organizací byl negativně ovlivněn rostoucím používáním tržních ukazatelů jako měřítek výkonnosti. Po organizacích se žádá, aby podávaly zprávy o svém rozmanitém finančním profilu, rozmanitosti dárců, výši získaných soukromých prostředků, celostátním dopadu apod. Celkově dvě třetiny organizací pocítily dopady těchto administrativních postupů a považují je za znepokojivé.

Dopad na práci s mládeží

Práce s mládeží je jedním z klíčových mechanismů pro posílení postavení mladých lidí ve vztahu k jejich účasti na rozhodovacích a politických procesech²⁰ a je uznávána a podporována na všech úrovních (evropské, národní, regionální i místní), například prostřednictvím Doporučení CM/Rec(2017)4 o práci s mládeží.²¹ Dále Strategie Rady Evropy pro sektor mládeže do roku 2030 uznává práci s mládeží jako specifickou tematickou prioritu a jako klíčový prvek, společně s politikou mládeže, pro odstraňování bariér účasti mládeže a ožívování pluralitní demokracie. Finanční prostředky přidělované na práci s mládeží z národních rozpočtů však po poslední ekonomické krizi v roce 2008 klesly v průměru o 30 %, a to především v zemích bez řádně stanovených rozpočtů pro práci s mládeží.²²

Nedostatek regulace, ústup sociálního státu, přechod na poskytování služeb prostřednictvím organizací občanské společnosti a škrty v prostředcích určených na práci s mládeží vedou k poklesu kvality těchto služeb, což má za následek stále omezenější přístup mladých lidí k nim. Práce s mládeží podporuje účast a posilování postavení mladých lidí. Pokud vezmeme v úvahu situaci znevýhodněných mladých lidí a budoucích generací, je nepřijatelné neinvestovat do vytváření bezpečných a podpůrných prostorů pro mladé lidi. Odpírání přístupu mladých lidí ke kvalitním službám práce s mládeží je připravuje o příležitosti k sebevyjádření a seberealizaci a ohrožuje demokratické zdraví našich společností.²³

Opatření

Po preambuli, která představuje odůvodnění Doporučení a zdůrazňuje několik relevantních stávajících nástrojů, text uvádí celkem pět doporučení pro členské státy. Další příloha stanovuje rozsah a účel Doporučení, základní principy a uvádí řadu opatření, která mohou členské státy zvážit při posuzování situace ve své zemi a při rozhodování o přezkumu stávajících opatření a přijetí opatření nových.

Doporučení představuje vizi Evropy, v níž všichni mladí lidé a občanská společnost mládeže zažívají pozitivní a obohacující zkušenosti s účastí na demokratických procesech bez omezení a bez obav z odvety. Doporučení uznává mladé lidi jako klíčové pro udržitelnost jakékoli demokratické společnosti a občanskou společnost mládeže jako základní platformu pro demokratickou socializaci všech mladých lidí. Cílem Doporučení je reagovat na výzvy, jimž mladí lidé a občanská společnost mládeže čelí ve své snaze o smysluplné a autentické zapojení do veřejného života, zajištění organizační udržitelnosti a výkon

¹⁹ Tomaz Dezelan, Jason Laker and Mitja Sardoc: Safeguarding Civic Space for Young People in Europe, 2020, European Youth Forum, <https://bit.ly/34YYGWF>.

²⁰ Howard Williamson, "Finding common ground - Mapping and scanning the horizons for youth work in Europe", in "Thinking Seriously about Youth Work: And how to prepare people to do it", edited by Hanjo Schild, Nuala Connolly, Francine Labadie, Jan Vanhee, Howard Williamson, Council of Europe Publishing, Youth Knowledge # 20, Strasbourg, 2017.

²¹ European Commission, An EU Strategy for Youth - Investing and Empowering: A renewed open method of coordination to address youth challenges and opportunities. Dostupné na: <https://bit.ly/3pjxOZm>.

²² Dunne, Allison, Ulicna, Daniela, Murphy, Ilona and Golubeva, Maria. (2014). Working with young people: the value of youth work in the European Union, European Commission. Dostupné na: <https://bit.ly/36glOPL>.

²³ Tomaz Dezelan and Laden Yurtaguler: Shrinking democratic civic space for youth, 2020.

základních lidských práv, jakož i odstraňování bariér k dosažení těchto cílů.

S ohledem na složitost a rozmanitost kontextů, v nichž jsou pro občanskou společnost mládeže a mladé lidi v Evropě omezeny a zmenšují se, Doporučení vymezuje opatření ve třech klíčových oblastech:

- vytvoření příznivého a bezpečného prostředí pro udržitelnou občanskou společnost mládeže;
- posílení účasti mládeže na demokratickém životě; a
- zlepšení přístupu mladých lidí k právům.

Realizace navržených opatření musí být dále přizpůsobena jednotlivým členským státům ve spolupráci s mladými lidmi a občanskou společností mládeže, přičemž je třeba přihlídnout ke specifickým potřebám, situacím a možným důvodům nezapojení všech mladých lidí, včetně těch ze znevýhodněných a marginalizovaných skupin. Dále je vyžadována implementace napříč politickým spektrem, nejen v rámci sektoru mládeže. Realizace by měla být sdílena a koordinována mezi příslušnými národními, regionálními a místními orgány, odborníky a dalšími klíčovými zainteresovanými stranami, zejména těmi, kteří pracují pro mladé lidi a s nimi a občanskou společností (mládeže).

Vytvoření příznivého prostředí pro udržitelnou občanskou společnost mládeže

Příznivé prostředí pro udržitelnou občanskou společnost je obecně definováno jako podmínky, za kterých může občanská společnost účinně pracovat a plnit své demokratické funkce. Klíčovými oblastmi příznivého prostředí jsou (1) základní právní záruky svobod, (2) rámec pro finanční životaschopnost a udržitelnost organizací občanské společnosti a (3) udržitelnost organizací občanské společnosti a spolupráce mezi vládou a organizacemi občanské společnosti.²⁴ Udržitelnost občanské společnosti je dále posuzována prostřednictvím sedmi klíčových složek: právní prostředí, organizační kapacita, finanční životaschopnost, prosazování zájmů, poskytování služeb, sektorová infrastruktura a veřejný obraz.²⁵ Za příznivé prostředí pro občanskou společnost mládeže se konkrétně považuje pestrá škála podmínek – ekonomických, politických, sociálních, kulturních a právních – které ovlivňují schopnost mladých lidí, ať už individuálně nebo kolektivně, dobrovolně se zapojit do občanské společnosti. Je nezbytné definovat občanský prostor široce, aby zahrnoval rané vzdělávání a různé aspekty práce s mládeží, protože definice, aspirace a přijatelné projevy demokratického procesu jsou určovány kulturními a sociálními procesy.

Vytváření příznivého prostředí pro udržitelnou občanskou společnost mládeže je nesmírně důležitý a složitý proces. Měl by umožnit zaměřit se více na participativní proces přezkoumání současné situace spolu s mladými lidmi a občanskou společností mládeže, stejně jako s odborníky a zainteresovanými stranami z oblasti mládeže a širší občanské společnosti, které jsou v mnoha členských státech pod dohledem různých resortů a sektorů. Členské státy jsou vyzvány, aby provedly vlastní analýzu, přezkoumaly právní rámce a praxi napříč sektory a identifikovaly, ve spolupráci s mladými lidmi a občanskou společností mládeže, jakékoli znepokojivé trendy a oblasti, které by bylo možné zlepšit. Zvýšený zájem o občanské zapojení mládeže má zásadní význam, protože sociální pokrok mladých lidí závisí na uplatňování jejich základních svobod v občanském prostoru. Občanské prostory pro mládež jako prostředí, kde je podporována účast mladých lidí na občanských aktivitách – tedy cesty, struktury a prostředky, které poskytují příležitosti pro mladé lidi zapojit se do kritických diskusí, dialogu a činnosti – je třeba jak chránit a podporovat, tak rozšiřovat.

Členské státy by měly podpořit rozvoj kapacity občanské společnosti mládeže k posilování participativní demokracie a demokratického občanství uvnitř i mimo její členské základny, odstraněním nepřiměřených právních a administrativních překážek, s ohledem na to, že mládežnické organizace a skupiny jsou nejčastěji založeny na dobrovolné bázi, mají vysokou fluktuaci členů a jsou tvořeny mladými lidmi s malými nebo žádnými předchozími zkušenostmi s administrativními, finančními nebo právními procesy, ale se silnou vůlí, motivací a energií, kterou si společnost nemůže dovolit plynout. Termíny pro určení současného stavu a budoucích směrů participativního občanského prostoru pro mladé lidi je nutné stanovit prostřednictvím transparentního a inkluzivního procesu diskusí a konzultací.

Členské státy by měly sledovat a analyzovat pokrok při vytváření příznivého prostředí pro udržitelnou občanskou společnost mládeže, sdílet osvědčené postupy s ostatními členskými státy a hledat synergie s dalšími mechanismy na evropské úrovni.

V době krize, kdy se zvyšuje riziko omezení občanských a politických práv a účasti mládeže, by se členské státy měly zavázat k ochraně bezpečného a příznivého prostředí pro občanskou společnost, aby mohla prosperovat i v těžkých dobách. Mladí lidé čelí výzvám účasti na politických procesech, v institucích a na tvorbě politik i v nejlepších časech, a to kvůli faktorům, jako je jejich předpokládaný nedostatek zkušeností, omezené příležitosti a právní překážky. Příkladem toho je pandemie Covid-19, která začala v roce 2020. Opatření k zajištění bezpečnosti spojená s pandemií zesílila zranitelnost mladých lidí při uplatňování jejich

²⁴ European Centre for non-profit law, Monitoring matrix on enabling environment for civil society development, dostupné na <https://bit.ly/3sXSLv7>.

²⁵ CSOs Sustainability Index dostupné na <https://bit.ly/2Yg7yDt>.

lidských práv.²⁶ Rozhodná opatření v reakci na pandemii zahrnovala přijetí opatření zamezení mobility k omezení šíření nákazy. Nevyhnutelným důsledkem bylo omezení svobody pohybu mladých lidí, což mělo vážný dopad na jejich práva na volný čas, účast na veřejném životě a praktikování náboženství nebo víry. Jeden ze tří mladých lidí zaznamenal významný dopad na své právo účastnit se veřejných záležitostí. Tento dopad je vyšší u mládeže v zemích s nízkými příjmy (40 %) ve srovnání s mladými lidmi v zemích se středními (36 %) a vysokými příjmy (28 %).²⁷

Práce s mládeží je nedílnou a klíčovou součástí každého prostředí, které umožňuje živou občanskou společnost mládeže. Podporuje kritické občanství mládeže a posiluje mladé lidi, aby samostatně jednali na obranu svých práv a při budování demokratičtější a spravedlivější Evropy. Různorodost práce s mládeží napříč Evropou má mnoho společného – v neposlední řadě touhu podporovat a bránit prostor pro vyjádření a autonomii mladých lidí a budovat mosty, které mladým lidem umožní podniknout další kroky v jejich životě, a to kompetentně a sebejistě.²⁸ Práce s mládeží je sociální praxí, která je spojena s převládajícími a měnícími se strukturami společnosti, v níž působí, a zároveň je pro ni výzvou. Může být předmětem pochybností o své hodnotě i přehnaných očekávání ohledně toho, čeho může dosáhnout, a její politická a finanční podpora nemůže být nikdy samozřejmostí. Bezpečnější infrastruktura pro práci s mládeží je nezbytná pro umožnění efektivní praxe „v terénu“. Členské státy jsou proto důrazně vyzývány, aby podporovaly rozvoj příležitostí pro práci s mládeží a umožnily k nim přístup všem mladým lidem.²⁹

Posílení účasti mládeže na demokratickém životě

Smysluplná účast mládeže je jednou z klíčových podmínek prosperity demokratických společností. Členské státy jsou vyzývány, aby podpořily rozvoj kritického občanství mládeže a investovaly do budování kompetencí mladých lidí pro demokratickou kulturu. Proces posilování účasti mládeže může být mnohostranný a zahrnovat různá opatření v různých kombinacích v jednotlivých členských státech. Důležitým výchozím bodem však je, aby orgány veřejné moci měly mandát, kapacitu a prostředky ke konzultaci s mladými lidmi v otázkách tvorby politik a rozhodování, a aby následně realizovaly přijaté politiky a rozhodnutí. Je třeba vybudovat podpůrnou infrastrukturu, která umožní více spolupráce, účasti a občanského vzdělávání mladých lidí. Členské státy by měly provádět politiky a procesy správy věcí veřejných smysluplným, participativním způsobem, zapojovat rozmanité skupiny mladých lidí a jejich zástupce/organizace. Jakýkoli proces konzultací s mladými lidmi by měl být navržen na základě analýz aktuálního stavu účasti mládeže, aby bylo možné identifikovat a řešit systémové i neočekávané překážky, které brání nebo omezují smysluplnou účast mládeže u konkrétních skupin mladých lidí. Členské státy jsou vyzývány ke zlepšení institucionálních reakcí na nové vývojové trendy v demokracii, jako jsou měnící se vzorce účasti mladých lidí, digitalizace nebo správa internetu. Doporučuje se, aby vedle tradičních metod zahrnuly také nové, inovativní a experimentální metody účasti mládeže, a to inkluzivním a dostupným způsobem pro všechny mladé lidi. Koncept inovativních forem účasti mládeže je založen na pozorované změně metod politického vyjádření mladých lidí – od hlasování a angažovanosti v politických stranách směrem k jiným formám účasti a zapojení. Společné řízení, společná tvorba, digitální účast, deliberativní účast a pro některé koncepty „participativních prostorů“ jsou považovány za inovativní formy účasti; ty však samy o sobě nejsou více či méně efektivní než jiné formy a čelí podobným překážkám, pokud jde o zohlednění názorů mladých lidí veřejnými orgány: nedostatek financí a zdrojů, nedostatek politické podpory a nedostatek porozumění ze strany orgánů veřejné moci.³⁰ Inovativní formy účasti mládeže by tedy měly doplňovat stávající mechanismy účasti, aby podporovaly co nejširší škálu možností.

Doporučení zdůrazňuje nutnost, aby členské státy přiřadily dostatečnou politickou váhu hlasu mládeže v politických procesech na všech úrovních správy, přičemž by měly respektovat pluralitu názorů. Zapojením do otevřeného dialogu s mladými lidmi vytvářejí členské státy základ pro co nejširší možnou účast mládeže, a tím i pro udržitelné formování jejich demokratických společností. Data z Evropského sociálního výzkumu (European Social Survey) ukazují, že zapojení mládeže obecně odráží občansko-politickou kulturu dané země, přičemž existují významné rozdíly v úrovni účasti mládeže, poměru účasti mládeže (ve srovnání s dospělou populací jako celkem) a v relativní oblíbenosti různých forem politického jednání.³¹ Členské státy jsou vyzývány, aby zvážily snížení věkových omezení pro účast mládeže u konkrétních témat a procesů, zejména pokud jde o právo mladých lidí volit.

Doporučení upozorňuje na důležitost strategického přístupu ke konzultacím a spolupráci s mladými lidmi a občanskou společností mládeže napříč různými sektory a na vytváření multisektorových strategií pro účast mládeže v demokratickém životě. Členské státy by měly přijmout tento zásadní přístup, informovat mladé lidi

²⁶ United Nations, COVID-19 and human rights: We are all in this together, Policy brief, 2020. Dostupné na: <https://bit.ly/36iNiW5>.

²⁷ Global Initiative on Decent Jobs for Youth, Youth and covid-19 impacts on jobs, education, rights and mental well-being, Survey Report 2020. Dostupné na: <https://bit.ly/36hil4G>.

²⁸ The final declaration of the 3rd European Youth Work Convention, Signposts for future, 2020. Dostupné na: <https://bit.ly/36hkZHE>.

²⁹ Viz Recommendation CM/Rec(2017)4 of the Committee of Ministers to member States on youth work. Dostupné na: <https://bit.ly/3a94bn7>.

³⁰ Anne Crowley and Dan Moxon, New and innovative forms of youth participation in decision-making processes, Council of Europe, 2017. Dostupné na: <https://bit.ly/3t0o0UX>

³¹ James Sloam, Diversity and voice: The political participation of young people in the European Union, The British Journal of Politics and International Relations, 2016. Dostupné na: <https://bit.ly/3t15a1u>

o závěrech těchto konzultací a důsledně realizovat přijaté politiky a rozhodnutí. Dále by měly členské státy podpořit vytváření nových a revitalizaci existujících participativních prostor pro mladé lidi. Podpora mladých lidí od co nejranějšího věku, aby se učili participaci a demokracii prostřednictvím zkušeností a neformálního vzdělávání, buduje jejich schopnost pro okamžité i dlouhodobé zapojení. Členské státy jsou vyzvány, aby podpořily a udržovaly práci s mládeží a neformální vzdělávání, stejně jako spolupráci sektoru mládeže a neformálního vzdělávání se sektorem formálního vzdělávání s cílem posílit účast mládeže v demokratickém životě. To znamená překročit myšlenku integrace neformálního vzdělávání do prostředí formálního vzdělávání a usilovat o koordinovaný systém, který posiluje spolupráci a kooperaci mezi jednotlivými sektory pracujícími na společném cíli.³² Tímto způsobem se rozvíjí aktivní občanství, participace a sociální inkluze a zároveň se zajišťuje, že všichni mladí lidé, zejména ti ohrožení a marginalizovaní, mají přístup k digitální a mediální gramotnosti a demokratickému vzdělávání. Stejně tak je důležité zajistit, aby veřejní činitelé zapojení do politiky mládeže na všech úrovních správy věcí veřejných měli potřebné kompetence a zdroje, aby mohli s mladými lidmi jednat konstruktivním a podporujícím způsobem.

Jak uvádí Charta Rady Evropy o výchově k demokratickému občanství a lidským právům³³, je důležité nejen vybavit studenty znalostmi, porozuměním a dovednostmi, ale také jim umožnit, aby byli připraveni jednat na obranu a podporu lidských práv, demokracie a právního státu. Tento přístup zahrnuje také praktické spoluvytváření platform pro veřejnou debatu s mladými lidmi, stejně jako procesy na všech úrovních, které jsou inkluzivní a přístupné pro všechny mladé lidi a poskytují relevantní příležitosti pro smysluplnou účast mládeže napříč různými sektory. Mladí lidé nejsou homogenní skupinou; mají širokou škálu zájmů, talentů a potřeb a mají nepochybně právo účastnit se všech sektorů, které považují za relevantní.

S rychlým rozvojem digitálních agend a elektronické správy v členských státech je zásadní zachovat klíčové principy a hodnoty účasti mládeže jako nedílné součásti všech takových rozvojových kroků. Mladí lidé jsou těmi, na které budou nejlépe dopadat politiky vytvořené dnes, a proto by měli mít možnost se vyjádřit k jakýmkoli rozhodnutím o své budoucnosti. Členské státy jsou tedy vyzvány, aby zajistily, že mladí lidé, jejich názory a potřeby nebudou při tvorbě politik opomíjeny, ale budou zohledněny v navrhovaných řešeních. Specifické komunikační kanály vhodné pro mládež by měly zůstat otevřené, měly by být využívány a měly by být vybaveny vyškolenými lidskými zdroji připravenými na interakci s mladými lidmi.

A konečně, Dialog EU s mládeží a zejména model spolupráce uplatňovaný v sektoru mládeže Rady Evropy jsou příklady velmi cenných a poměrně jedinečných příležitostí pro mladé lidi účastnit se veřejného projednávání a rozhodovacích procesů. Toto Doporučení proto vyzývá členské státy, aby podporovaly a tam, kde je to vhodné, zaváděly do místních, regionálních a národních politických rámců podobné modely společného řízení a rozhodování.

Zlepšení přístupu mladých lidí k právům

Přístup mladých lidí k právům byl již dobře rozpracován v různých právních nástrojích na evropské i globální úrovni. Nicméně má zásadní význam uznat, že stále existují překážky, které brání plnému přístupu mladých lidí k občanským a politickým právům, stejně jako k sociálním právům, která jim umožňují rozvíjet svůj zájem a kapacitu pro zapojení do občanských a politických sfér. Sociální práva jsou jednou z hlavních složek, které umožňují mladým lidem být aktivními účastníky politického procesu a společnosti obecně. Režimy státního sociálního zabezpečení by proto měly být zvažovány spolu s občanskými a politickými aspekty zužujícího se prostoru pro občanskou angažovanost mládeže. Omezení schopnosti mladých lidí přistupovat například ke vzdělávání a dalším socioekonomickým příležitostem přímo zužuje jejich přístup k občanskému prostoru, a následně k jejich emancipaci a plnohodnotnému občanství. Propojení zranitelností mladých lidí v souvislosti se sociálním vyloučením, mírou nezaměstnanosti a měnícími se vzorci účasti jak v „offline“, tak „online“ občanských prostorech vytváří zkušenost propojených a překrývajících se systémů diskriminace nebo znevýhodnění, založených na pohlaví, sexuální orientaci, etnické, kulturní, náboženské identitě a podobně. Například mladá žena s postižením z menšinového prostředí může čelit nepoměrně větším překážkám při zapojení do veřejných procesů ve srovnání s mladým mužem z dominantní komunity a zajištěného prostředí. Je tedy důležité zdůraznit, že i když srovnání mezi zeměmi odhalují obtížné situace, ve kterých se mladí lidé v některých prostředích nacházejí, je naprosto klíčové být si vědom nejen podobností, ale také rozdílů mezi jednotlivými mladými lidmi v jejich přístupu k příležitostem, aby jim byly poskytnuty odpovídající nástroje pro posílení jejich postavení a plnou účast ve veřejném životě.³⁴ Členské státy jsou vyzvány, aby zajistily naplnění sociálních práv mladých lidí, aby byly odstraněny všechny bariéry k jejich přístupu k občanským a politickým právům.

Doporučení dále vyzývá členské státy, aby věnovaly zvláštní pozornost ochraně a podpoře práv mladých lidí na svobodu sdružování, shromažďování a projevu, na přístup k informacím a jejich práva na soukromí. Uživatelsky přívětivý a snadný přístup ke kvalitním informacím je klíčem k přístupu k jakémukoli právu a jako takový by měl být zajištěn zejména pro mladé lidi. Zároveň je nutné mladé lidi chránit před dezinformacemi a manipulací, jejichž výskyt v posledních letech vzrostl, což mladým lidem ztěžuje vytváření názorů na

³² The final declaration of the 3rd European Youth Work Convention, Signposts for future, 2020. Dostupné na: <https://bit.ly/36hkZHE>

³³ Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education <https://rm.coe.int/16803034e5>.

³⁴ Tomaz Dezellan and Laden Yurtaguler: Shrinking democratic civic space for youth, 2020.

základě spolehlivých informací. Nové technologické kampaně úmyslně šíří nesprávné informace k těm, kteří jsou vůči nim vnímaví, a zesilují účinky dezinformací. Tyto trendy podkopávají schopnost a ochotu mladých lidí účastnit se demokratického života a oslabují jejich důvěru v demokratické instituce. Je proto zásadní budovat kapacity potřebné k rozpoznání a účinnému potírání šíření nesprávných informací. Přístup mladých lidí k přesným informacím a jejich schopnost klást důležité otázky mají zásadní význam pro podněcování životaschopného a odolného občanského prostoru a umožnění rozkvětu pluralitních demokracií. Členské státy mají povinnost chránit mladé lidi před dezinformacemi a manipulací, a to prostřednictvím kvalitního veřejného dialogu a podpory občanské společnosti mládeže, aby prosazovala inkluzivní vyprávění a prezentovala politická témata přístupným a neutrálním způsobem. Mladí lidé jsou také zasaženi zneužíváním svých dat, zejména v digitálním prostoru. Internet zásadně změnil způsob, jakým mladí lidé získávají informace a komunikují, jak nakládají s osobními daty a sdílejí osobní informace s ostatními, což vytváří příležitosti, ale i rizika. Otevřel nové způsoby omezování lidských práv, jako je masové sledování online umožněné umělou inteligencí a zneužívání práv na soukromí a svobodu projevu na internetu jak veřejnými, tak soukromými aktéry. V souladu s Úmluvou Rady Evropy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů (ETS č. 108) mají členské státy povinnost zajistit právo mladých lidí na ochranu jejich osobních údajů.

Svobodné sebevyjádření, prosazování lidských práv a vyjadřování plurality názorů, včetně marginalizovaných a nepopulárních v dané společnosti, jsou součástí základů demokracie a hodnot Rady Evropy. V rámci ochrany práv mladých lidí by členské státy měly nejen umožnit, aby občanská společnost mládeže organizovala pokojná shromáždění, demonstrace a další veřejné akce, ale také chránit mladé lidi před násilím a pokusy o umlčení a zajistit, aby nebyli následně zadržováni z politických důvodů. Kromě toho by členské státy měly věnovat zvýšenou pozornost ochraně soukromí mladých lidí, zejména s ohledem na rozvoj umělé inteligence, jejíž některá možná rizika zdůraznilo Parlamentní shromáždění.³⁵ Umělá inteligence (AI) vyvolává důležité a naléhavé otázky, které mění informace, které přijímáme, rozhodnutí, která činíme, a způsoby, jakými fungují naše společnosti, a také ovlivňují způsob, jakým fungují vlády a veřejné instituce a jakým občané interagují a účastní se demokratického procesu. Zejména aplikace pro rozpoznávání obličejů na veřejných místech mohou ohrozit práva mladých lidí na soukromí, svobodu, demokracii a nediskriminaci.

Členské státy jsou vyzvány, aby podporovaly pluralitní a marginalizované názory a postoje mladých lidí a občanské společnosti mládeže, neboť ty jsou zásadní pro zdravou demokracii a relevantní veřejné debaty. Jsou zapotřebí pozitivní opatření, od identifikace a řešení společenských a generačních napětí, podpory dialogu uvnitř i mezi komunitami, podpory pluralismu a rozmanitosti médií až po přijímání silné legislativy založené na právech. Členské státy by dále měly chránit mladé lidi před segregací, diskreditací či marginalizací nebo jakýmkoli druhem odvety na základě jejich politických rozhodnutí a vyjádřených názorů, v souladu se základními hodnotami Rady Evropy.

Následná opatření

Aby Doporučení mělo dopad, je zásadní zajistit konkrétní následná opatření. Kromě toho je nezbytná silná komunikace a široká propagace Doporučení, aby se dostalo k zamýšleným aktérům v sektoru mládeže a mimo něj. Výbor ministrů doporučuje, aby členské státy přezkoumaly implementaci opatření pět let po jeho přijetí. Seminář, na němž by se po třech letech sešlo více zúčastněných stran, včetně zástupců mládeže, vzdělávání a občanské společnosti, by byl pro CDEJ a CCJ vynikající příležitostí zhodnotit dosažený pokrok a podle potřeby poskytnout členským státům další podporu a pokyny. Dále by mohly být přizvány skupina evropských výzkumných pracovníků v oblasti mládeže (Pool of European Youth Researchers – PEYR) a Evropské znalostní centrum pro politiku mládeže (European Knowledge Centre for Youth Policy – EKCYC) v rámci partnerství mezi Evropskou komisí a Radou Evropy v oblasti mládeže a nově zamýšlená platforma pro digitální práci s mládeží³⁶, jakož i další klíčové instituce/mechanismy v oblasti vzdělávání a občanské společnosti, aby se v rámci své pravidelné činnosti zabývaly nedostatkem údajů v této oblasti a na semináři prezentovaly svá zjištění. Pokud bude takový seminář potvrzen, mohl by být podkladem pro přezkum provádění doporučení Výborem ministrů.

Existuje zjevný nedostatek dat o mladých lidech a občanské společnosti mládeže, což je zvláště zranitelný segment společnosti, který je výrazně ovlivněn fenoménem zmenšování občanského prostoru. Členské státy by měly zahájit vnitřní monitorovací a hodnotící mechanismy, které umožní nezávislý a vědecký výzkum, včetně participativního výzkumu, a sběr relevantních dat a jejich analýzu, aby bylo možné posoudit nejen míru, do jaké jsou mladí lidé a občanská společnost mládeže tímto fenoménem ovlivněni, ale také účinnost přijatých opatření. Členské státy by měly zavést následná opatření, která posílí odpovědnost, ale zároveň podpoří postupné naplňování opatření obsažených v Doporučení prostřednictvím dialogu, vzdělávání, výměny zkušeností a dalších forem rozvojové spolupráce.

³⁵ Need for democratic governance of artificial intelligence, Resolution 2341(2020) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe.

³⁶ Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on the Framework for establishing a European Youth Work Agenda 2020/C 415/01; Dostupné na: <https://bit.ly/2Z7NZ0g>.

SLOVNÍČEK POJMŮ³⁷

- **Občanský prostor** je místo, kde lidé uplatňují svá práva na svobodu sdružování, projevu a pokojného shromažďování, a to jak online, tak offline. Umožňuje diskusi o problémech a účast na veřejném rozhodování. Umožňuje demokracii a společnosti vzkvétat a je také jednou z nejdůležitějších záruk proti tyranii, útlaku a dalším antidemokratickým tendencím.
- **Občanskou společností³⁸** se rozumí oblast nevynuceného kolektivního jednání, které se soustřeďuje na společné zájmy, cíle a hodnoty. Její institucionální formy jsou v zásadě odlišné od forem státu, rodiny a trhu. Mezi aktéry občanské společnosti patří nevládní organizace, organizace na podporu občanů, profesní sdružení, náboženské organizace a odbory, které vyjadřují názory různých částí společnosti a obohacují účast veřejnosti v demokraciích. Někdy lze za aktéry občanské společnosti považovat i méně organizované akce a aktivity, jako jsou hnutí, komunitní skupiny, protesty a demonstrace. Občanská společnost běžně zahrnuje různé prostory, aktéry a institucionální formy, které se liší mírou formálnosti, autonomie a mocí. Organizace občanské společnosti nejsou chápány jako součást státu ani trhu.³⁹
- **Občanská společnost mládeže** – Pro účely tohoto Doporučení je občanská společnost mládeže definována jako občanská společnost sdružující především mladé lidi a zabývající se otázkami mládeže a je považována za dostatečně širokou a rozmanitou, aby zahrnovala všechny aktéry občanské společnosti mládeže, od nejméně až po nejvíce organizované subjekty. Občanská společnost mládeže zahrnuje nezávislé a demokratické nevládní organizace mládeže, mládežnické organizace, sítě a neformální skupiny a struktury mládeže, jakož i sociální hnutí, (digitální) komunitní iniciativy a iniciativy mládeže zdola, neziskové sociální podniky a družstva mládeže, mezinárodní mládežnické organizace, odbory mládeže atd.
- **Vládou organizované nevládní organizace (GONGO)⁴⁰** – Tyto organizace lze rozlišit podle toho, jak vznikly (jsou organizovány na příkaz vlády) a jak jsou vedeny (z rozhodnutí vlády). Existují také podtypy: SONGO (státem organizované nevládní organizace) a PONGO (stranicky organizované nevládní organizace).
- **Zapojení mládeže** – Zapojení neboli participace mládeže⁴¹ znamená, že jednotliví mladí lidé a skupiny mladých lidí mají právo, prostředky, prostor, příležitost a podporu:
 - o svobodně vyjadřovat své názory;
 - o přispívat k rozhodování společnosti o záležitostech, které se jich týkají, a ovlivňovat je; a
 - o být aktivní v demokratickém a občanském životě svých komunit.
- **Smysluplná participace mládeže** je založena na právech, je transparentní a informativní, dobrovolná a bezpečná pro mladé lidi bez ohledu na jejich původ, identitu a názory. Účast mladých lidí byla zdůvodňována různě, například respektováním práv mladých lidí, přijímáním lepších rozhodnutí, posilováním demokracie a posílením postavení mladých lidí na okraji společnosti. Pro podporu smysluplné účasti mládeže je nutné se zabývat mocenskými vztahy, skutečnými možnostmi ovlivňovat rozhodování v různých fázích procesu, rolemi, které jsou mladým lidem v procesu přiděleny, nabídnout jim relevantní vzdělávání a možnost nejen reagovat na nabízenou agendu, ale také ji utvářet.⁴²
- **Politická participace** je jakákoli činnost, která utváří, ovlivňuje nebo zahrnuje politickou sféru. Obvykle se politická participace projevuje jako účast na volbách, kontaktování veřejných činitelů, kandidatura, darování peněz a/nebo dobrovolná účast na politických kampaních, vstup do organizací a sdružení. Podle nejnovějších poznatků nelze politickou participaci zužovat na tradiční formy účasti ve volbách či referendech nebo na členství v politických stranách. Netradiční formy, jako je podepisování petic, organizování demonstrací nebo stávek, jsou již nějakou dobu považovány za legitimní formy politické účasti, stejně jako podpora bojkotů nebo vyjadřování politických názorů prostřednictvím odznaků, triček, nálepek nebo dopisů médiím a příspěvků na internetu.
- **Společné řízení⁴³** či spolurízení se týká modelu účasti mládeže, který se uplatňuje například v sektoru mládeže Rady Evropy. O prioritách, programech a rozpočtu rozhodují společně zástupci vlád

³⁷ Termíny, které nejsou výslovně uvedeny, jsou definovány v online glosáři partnerství mezi Evropskou komisí a Radou Evropy v oblasti mládeže. Dostupné na <https://bit.ly/2KHwCAc>.

³⁸ M. Glasius, D. Lewis and H. Seckinelgin (eds.) (2004): Exploring Civil Society: Political and Cultural Contexts. Routledge and LSE Centre for Civil Society referenced in: Siurala, L. (2005): European framework of youth policy, <https://bit.ly/2L57V0e>.

³⁹ Mary Kaldor, The Idea of Global Civil Society, International Affairs Vol. 79, No. 3 (2003) <https://bit.ly/3qYMNZI>

⁴⁰ R. Hasmatha, T. Hildebrandt and J. Y. J. Hsuc (2019): Conceptualizing government-organized non-governmental organizations, Journal of Civil Society, <https://bit.ly/2Late0e>.

⁴¹ Pleyers, G; Karbach, N. (2014): Analytical paper on Youth Participation-Young people political participation in Europe: What do we mean by participation? EU-Council of Europe youth partnership, <https://bit.ly/3pBvJb0>.

⁴² Nigel Thomas (2007) Towards a theory of children's participation, International Journal of Children's Rights 15 (2007) 199-218; Cahill H., Davand B. (2018) Re-conceptualising youth participation: a framework to inform action. Children & Youth Services Review 95, 243-253, <https://bit.ly/34WI4ys>.

⁴³ Siurala, L. (2005): European framework of youth policy, <https://bit.ly/2L57V0e>.

i mladých lidí.

- **Práce s mládeží**⁴⁴ je široký pojem, který zahrnuje širokou škálu činností sociální, kulturní, vzdělávací, environmentální a/nebo politické povahy, které vykonávají mladí lidé, s mladými lidmi a pro mladé lidi, ať už ve skupinách nebo individuálně. Práci s mládeží zajišťují placení a dobrovolní pracovníci s mládeží či pracovníci z řad mládeže a je založena na neformálním a informálním učení zaměřeném na mladé lidi a na dobrovolné účasti. Práce s mládeží je ve své podstatě sociální praxí, která pracuje s mladými lidmi a společnostmi, v níž žijí, a usnadňuje mladým lidem aktivní účast a začlenění do jejich komunit a do rozhodování.
- Navzdory různým tradicím a definicím existuje společné chápání toho, že hlavním úkolem práce s mládeží je motivovat a podporovat mladé lidi, aby si našli konstruktivní životní cestu a pokračovali v ní, a přispívat tak k jejich osobnímu a sociálnímu rozvoji a ke společnosti jako celku.
- Práce s mládeží toho dosahuje tím, že posiluje postavení mladých lidí a zapojuje je do aktivní tvorby, přípravy, realizace a hodnocení iniciativ a činností, které odrážejí jejich potřeby, zájmy, nápady a zkušenosti. Prostřednictvím tohoto procesu neformálního a informálního učení získávají mladí lidé znalosti, dovednosti, hodnoty a postoje, které potřebují k tomu, aby mohli sebevědomě postupovat vpřed.
- **Kvalitní práci s mládeží** se pro účely tohoto Doporučení rozumí také práce, která je založena na kritické pedagogice a jako taková podporuje kritické občanství mládeže a je nástrojem boje proti zmenšování občanské společnosti mládeže.
- **Zmocnění**⁴⁵ či také posílení postavení znamená pomoc mladým lidem, aby si pomohli sami, a zahrnuje proces změny mocenských vztahů. Na jedné straně se snaží umožnit vyloučeným lidem, aby se chopili iniciativy, rozhodovali a získali větší moc nad svými životy. Na druhé straně nutí sociální, ekonomické a politické systémy, aby se vzdaly části své moci a umožnily tak vyloučeným lidem a skupinám vstupovat do vyjednávání o rozhodovacích procesech a hrát tak plnohodnotnou roli ve společnosti.
- **Demokratická kultura**⁴⁶ – Tento termín zdůrazňuje, že ačkoli demokracie nemůže existovat bez demokratických institucí a zákonů, tyto instituce a zákony nemohou v praxi fungovat, pokud nejsou zakotveny v kultuře demokracie, tedy v demokratických hodnotách, postojích a praktikách sdílených občany a institucemi. Mezi tyto hodnoty patří závazek k právnímu státu a lidským právům, angažovanost v rámci veřejné sféry, přesvědčení, že konflikty je třeba řešit pokojnou cestou, uznání a respekt k rozmanitosti, ochota vyjádřit vlastní názory a naslouchat názorům druhých, závazek k rozhodování většinou, závazek k ochraně menšin a jejich práv a ochota zapojit se do dialogu napříč kulturními rozdíly. Zahrnuje také péči o trvale udržitelný blahobyt bližních a o životní prostředí, ve kterém žijeme.
- **Mezisektorová spolupráce**, v kontextu tohoto Doporučení, znamená, že na různých úrovních existuje efektivní koordinace mezi sektory mládeže a dalšími sektory s cílem naplňovat práva všech mladých lidí komplexním způsobem. To může zahrnovat dosažení všech mladých lidí, dávání jim hlasu a podporu jejich aktivního zapojení, jakož i zajištění různých vstupních bodů k veřejným službám, čímž se zaručí, že nikdo nezůstane opomenut. To se týká například oblastí ve veřejné i soukromé sféře, včetně formálního vzdělávání, zaměstnanosti a odborného vzdělávání, zdravotnictví, bydlení, justice, kultury, sportu, rozvoje technologií, médií a sociálního zabezpečení.⁴⁷
- **Monitorování**⁴⁸ je systematický proces shromažďování údajů během provádění intervence za účelem sledování pokroku v porovnání se stanovenými cíli a úkoly. Poskytuje managementu a všem zúčastněným stranám intervence informace o tom, do jaké míry se daří plnit stanovené cíle a záměry, a umožňuje jim přijímat informovaná rozhodnutí a přijímat nápravná opatření, kdykoli jsou zjištěny odchylky od původních plánů.
- **E-government**⁴⁹ neboli elektronická veřejná správa znamená vše od „online služeb veřejné správy“ až po „elektronickou výměnu informací a služeb s občany, podniky a dalšími složkami veřejné správy“. Tradičně se za e-government považuje využívání informačních a komunikačních technologií ke zvýšení efektivity vládních agentur a poskytování vládních služeb online. Později se rámec elektronické veřejné správy rozšířil a zahrnul využívání informačních a komunikačních technologií veřejnou správou pro širokou škálu interakcí s občany a podniky, jakož i otevřené vládní údaje a umožnění inovací ve veřejné správě. Díky inovacím a elektronické veřejné správě mohou být vlády na celém světě efektivnější, poskytovat lepší služby, reagovat na požadavky občanů na transparentnost a odpovědnost, být inkluzivnější a obnovit tak

⁴⁴ Recommendation CM/Rec(2017)4 of the Committee of Ministers to member States on youth and explanatory memorandum, <https://bit.ly/3mYMP0F>.

⁴⁵ Siurata, L. (2005): European framework of youth policy, <https://bit.ly/2L57V0e>.

⁴⁶ Reference Framework of Competence for Democratic Culture, Glossary <https://bit.ly/3aYRTjo>.

⁴⁷ Final declaration of the 3rd European Youth Work Convention, Signposts for the future, 2020, <https://bit.ly/38Ksnf2>.

⁴⁸ OECD (2002) Glossary of Based Key Terms in Evaluation and Results Management, Organisation for Economic Cooperation and Development, <https://bit.ly/38PDtzip>.

⁴⁹ UN E-Government Knowledge Database, <https://bit.ly/350S61P>.

důvěru občanů ve své vlády.

- **E-participace**⁵⁰ neboli elektronická participace je využívání informačních a komunikačních technologií (ICT) k podpoře účasti a zapojení do procesů veřejné správy a řízení. Může se týkat správy, poskytování služeb, rozhodování nebo tvorby politik. Tradičně byla většina forem participace spojena s přímou osobní interakcí s orgány veřejné správy, v současnosti však tento proces často usnadňují technologie. Občané a organizace občanské společnosti se nyní mohou zapojit pomocí online nástrojů, a proto je elektronická participace tak populární. Tento způsob účasti také motivuje vlády a úřady ke zvýšení transparentnosti, protože občanská společnost a aktivistické skupiny jsou schopny mobilizovat podporu. Pomocí nástrojů sociálních médií se občané mohou podílet na rozhodovacích procesech a mohou lobbovat a prosazovat různé zájmy.

- **Participativní výzkum**⁵¹ spojuje vědecké zkoumání se vzděláváním a politickou činností. Výzkumní pracovníci spolupracují s členy komunity, aby pochopili a vyřešili její problémy, posílili postavení členů komunity a demokratizovali výzkum. Metody participativního výzkumu zahrnují skupinové diskuse o osobních zkušenostech, rozhovory, průzkumy a analýzu veřejných dokumentů. Skupiny provádějící participativní výzkum si navíc mohou vyvinout vlastní metody.

- **Participativní prostory**⁵² nebo také prostory pro participaci jsou definovány různými aktéry odlišně podle jejich vnímání významu participace. Prostory, na které toto Doporučení odkazuje, mohou být fyzické i online. Dále mohou být tyto prostory „vynalezené“ – vytvořené mladými lidmi za účelem ovlivňování záležitostí, které se jich týkají, s převážně „zdola nahoru“ orientovaným původem – nebo „na pozvání“ – kde jsou mladí lidé přizváni k účasti na specifických tématech a procesech, které otevřel orgán nebo instituce. Bez ohledu na povahu prostoru je nejdůležitější zaměření na samotné participativní situace, přičemž je třeba mít na paměti, že účastnické prostory mohou být otevřeny účastníky i pro účely jiné, než zamýšleli iniciátoři. Mladí lidé používají tyto participativní prostory k prozkoumávání svých zkušeností, přičemž jejich vnímání daného prostoru může jejich chování buď podpořit, nebo omezit.

- **Diskusní platformy**⁵³ nebo také platformy pro deliberaci nabízejí způsob, jak přispívat k tvorbě politik legitimním a důvěryhodným způsobem, a jako takové jsou zásadním mostem mezi výzkumem (vědeckými znalostmi), tvůrci politik a společností a – konkrétně pro účely tohoto Doporučení – mladými lidmi. Představují časově ohraničené prostředí spolupráce, jako jsou konzultační schůzky, pracovní skupiny, fóra, workshopy, kulaté stoly nebo jiné formáty, a to jak online, tak digitální, které zahrnují perspektivy velké rozmanitosti aktérů, hodnot a světových názorů, aby usnadnily společné projednávání politických otázek. Mohly by také představovat zprostředkovaná místa pro propojování oborů a odvětví, která kladou důraz na aktivní diskusi a výměnu argumentů s cílem prozkoumat alternativní rámování problémů a prostor pro řešení výzev souvisejících s mládeží. Diskusní platformy jsou vysoce participativní procesy, v nichž si různí lidé vyměňují a integrují vědecké a jiné poznatky.

⁵⁰ E-participation - Best Practice Manual. European Commission, Digital Agenda for Europe, Glossary, <https://bit.ly/2KGAQrL>.

⁵¹ Participatory research article on online encyclopaedia, <https://bit.ly/3liocgl>.

⁵² Převzato podle Andrea Cornwall, Beneficiary, Consumer, Citizen: Perspectives on Participation for Poverty Reduction, Sida Studies 2/2000, Stockholm, Sweden; Oliver Escobar, The work of participation: local deliberative policy making as mediated by public engagement practitioners, 61st Conference of the Political Studies Association, Duben 2011, London; and Taylor-Smith, Ella. (2012). PARTICIPATION SPACES, <https://bit.ly/3EdbSak>.

⁵³ Převzato podle Engels A (2005) The science-policy interface; and Garard, J., Koch, L. & Kowarsch, M. Elements of success in multi-stakeholder deliberation platforms. Palgrave Commun 4, 129 (2018), <https://bit.ly/392W0Ja>.